

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z wniosku S. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 marca 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 27 listopada 2017 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 30 czerwca 2017 r. i przyznał wnioskodawcy S. L. prawo do emerytury pomostowej od dnia 16 lipca 2017 r. Rozpoznając apelację organu rentowego od powyższego wyroku, Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 września 2018 r. zmienił zaskarżone orzeczenie w ten tylko sposób, że przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury pomostowej od dnia 17 lipca 2017 r., a w pozostałym zakresie oddalił apelację.

W wywiezionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej organ rentowy, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, podniósł zarzut naruszenia: (-) art. 49 w związku z art. 4 i art. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 664 ze zm.), przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w okolicznościach sprawy, a mianowicie przez przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że wnioskodawca spełnił określone w przepisach warunki do nabycia prawa do emerytury pomostowej przy uwzględnieniu okresu pracy wykonywanej za pośrednictwem Morskiej Agencji w G. u armatorów zagranicznych, jako marynarz opłacający dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne we własnym zakresie, co skutkowało stwierdzeniem że członek załogi statków morskich, co w konsekwencji skutkowało stwierdzeniem, iż ubezpieczony nabył prawo do emerytury pomostowej; (-) art. 51 w związku art. 2 pkt 2 i pkt 3 oraz art. 3 ust. 1-7 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, przez uwzględnienie okresów pracy wykonywanej za pośrednictwem Morskiej Agencji w G. u armatorów zagranicznych, jako marynarz opłacający dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne we własnym zakresie, co w konsekwencji skutkowało stwierdzeniem, że ubezpieczony nabył prawo do emerytury pomostowej, podczas marynarz pracujący za pośrednictwem Morskiej Agencji w G. a także opłacający dobrowolnie składki na ubezpieczenie społeczne we własnym zakresie, nie jest pracownikiem w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych; (-) art. 233 § 1 k.p.c., przez powielenie błędnych ustaleń Sądu pierwszej instancji w zakresie wykazania przez wnioskodawcę okresu pracy w szczególnych warunkach wynikającego z pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy do temu Sądowi do ponownego jej rozpoznania; ewentualnie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy.

Organ rentowy wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w praktyce przy ich stosowaniu, a mianowicie: "czy wobec treści art. 2 pkt 2 i 3 oraz art. 51 i 49 ustawy

o emeryturach pomostowych można zastosować te przepisy w przedmiotowej sprawie i zaliczyć do okresów pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, okres pracy marynarza wykonywanej u armatora zagranicznego, do której został skierowany przez pośrednika a nie płatnika i czy takiego marynarza można uznać za pracownika w rozumieniu przepisów ustawy, który jest w kręgu podmiotów uprawnionych do ubiegania się o emeryturę pomostową na podstawie art. 4 w zw. z art 49 ustawy o emeryturach pomostowych ?”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, a skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 i z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze

prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkł. 2003 nr 13, poz. 5).

Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wypada stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanych przesłanek przedsądu. Sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienie prawne zostało już bowiem wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Przedstawione przez skarżącego wątpliwości stanowiły wielokrotnie przedmiot wypowiedzi Sądu Najwyższego, dlatego nie zachodzi potrzeba przyjęcia przedmiotowej skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o powołane przez niego przesłanki. I tak w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10 (LEX nr 589882) stwierdzono, że zatrudnienie marynarzy polega na wykonywaniu na statkach morskich odpłatnej pracy szczególnie podporządkowanej, co przesądza o jej pracowniczym charakterze. Taki charakter prawny zatrudnienia marynarzy mógłby być podważony tylko wtedy, gdyby z ustalonych okoliczności sprawy wynikało, że sporna praca była świadczona nieodpłatnie, na przykład w ramach uprawiania turystyki albo przy braku pracowniczego podporządkowania (na własnym statku morskim albo jako podmiot świadczący usługi artystyczne lub inne). Podzielając ten pogląd, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 196/15 (LEX nr 2044476), uznał, że marynarz zatrudniony na statku morskim (także obcej bandery) nie może wykonywać swoich obowiązków w reżimie innym niż pracowniczy. Podkreślono, że kapitan statku jest przełożonym wszystkich członków załogi i to on ustala i nadzoruje tok służby na statku (zob. przykładowo art. 94 pkt 4b Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzonej w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r., Dz.U. Nr 59, poz. 534.; pkt c załącznika do Międzynarodowej Konwencji o wymaganiach w zakresie wyszkolenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht - Konwencji STCW, sporządzonej w Londynie dnia 7 lipca 1978 r.; Dz.U. z 1984 r. Nr 39, poz. 201; art. 53 § 1 Kodeksu morskiego).

Sąd Najwyższy zwrócił przy tym uwagę, że - co charakterystyczne - w polskim ustawodawstwie była i jest wyłączona inna podstawa zatrudnienia marynarza niż umowa o pracę (zob. art. 26 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu; Dz.U. z 2015 r., poz. 1569 oraz art. 26 poprzedniej ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych; Dz.U. z 2014 r., poz. 430). Imperatyw ten wynika nie tyle z woli polskiego ustawodawcy, ale jest uwarunkowany właśnie sposobem wykonywania pracy na statku, który odpowiada cechom charakterystycznym stosunku pracy. Z kolei w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., II UK 465/13 (LEX nr 1475169), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że dla oceny prawa do emerytury pomostowej nie ma przesądzającego znaczenia, iż jednostek kierujących obywateli polskich do pracy za granicą nie można uznać za płatnika składek w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy pomostowej oraz za podmiot uprawniony do wystawienia zaświadczenia, o jakim mowa w art. 51 tej ustawy. Zaświadczenie takie służy do ustalenia tzw. faktów ubezpieczeniowych - okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. i stanowi podstawę do przyjęcia, że okresy pracy w nim podane są okresami pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przy czym dla uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania (udokumentowania) pracy w warunkach szczególnych (por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/00, OSNP 2003 nr 10, poz. 258 i z dnia 10 października 2013 r., II UK 106/13, LEX nr 1391452). To zaświadczenie jest - wśród innych - dowodem, na podstawie którego mogą być w postępowaniu sądowym wykazane okresy pracy w szczególnych warunkach przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. w sposób równoważny z zaświadczeniem, o którym stanowi art. 51 ustawy pomostowej.

Stanowisko wynikające z powyższych orzeczeń zostało także w całości podzielone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2017 r., II UK 10/16 (LEX nr 2271455), w którym stwierdzono, że praca na statkach żeglugi morskiej jest pracą w zatrudnieniu pracowniczym (zob. także E. Maniewska, Praca w szczególnych warunkach wykonywana za granicą u pracodawcy zagranicznego, Praca i Zabezpieczenie Społeczne 2010 nr 9, s. 34-35; oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 255/13, LEX nr 1738483; z dnia 5

kwietnia 2017 r., II UK 85/16, niepublikowany; z dnia 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt II UK 23/17, LEX nr 2490055 i z dnia 24 października 2018 r., II UK 320/17, LEX nr 2569793.

Przedstawiona jednolita linia orzecznicza w podnoszonych przez skarżącego kwestiach skutkuje uznaniem, że w niniejszej sprawie brak było podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kierując się powyższymi przesłankami Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 oraz art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.